

EESTI POLITSEILEHT

Administratiiv-õigusline aegkiri.

Nr. 24 (80).

9. juunil 1923 a.

III. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.
 Tellimise hind: aastas Mk. 800.—
 poole aastas 400.—
 weerand aastas 200.—
 Oksik number maksab Mk. 18.—

Tellimised — järgmise kuu esimesest päevast.
 Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.
 Awatud kell 1/2 9 — 1/2 3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:
 1/4 lehek. Mk. 3000.— | 1/4 lehek. Mk. 800.—
 1/2 " " 1500.— | 1/2 " " 400.—
 1/3 " " 1000.— | 1/3 " " 200.—
 1/2 lehek. Mk. 100.—

Lehe eeskäljel 75%, tekstis 100% kallim.
 Adressi muutmise 10 mk.
 Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.
 Jooksew arwe „Eesti Pangas“ nr. 1056.

Sisu: 1) G. Maddison, Viitumise wabadus. 2) Prof. Berendts, Politseilistest käsust. 3) G. Sanatius, Politset uus korralduskawa Rootsis. 4) M. Morrison, Rootsiaegsed administratiivoni ja kohtu korraldused Läänemeremaal. 5) Kirjadest toimetusele. 6) Ametlik osa. 7) Küsimused ja kostmised. 8) Mängupõrgud. 9) Kuulutused.

Liikumise wabadus.

Administratiiv asjade peawalitsuse juhataja E. Maddison.

Waba liikumise õigus on tingimata üks lihtsamatest ja tähtsamatest isikuwabaduse väljendusviisidest. Iliku wabadusel, eriti waba liikumiseõigusele on alati olnud suur tähtsus. Praegusel konstitutsioonilisel ja demokraatlikel ajaärgul on temal aga isearants suur tähendus. See on tingitud kodanikkude üksteisega läbikäimise suurenemisest, rohkearwulistest tööstuslistest ja kaubanduslistest sidemetest jne.

Wääriltselt hinnates isikuwabaduse tähtsust ja teiselt poolt arusaades wajaadusest jeda kindlustada, on seadusandlused riikliku ja ühiskondliku korra huwidid sil-

maspidades, tarwiliks lugenud teatud järewalwet waba liikumise üle korraldada. Seda järewalwet nõuawad näituseks kohtu huwid: kohtu ette kutsumiseks, wõla tähtsuse nõudmiseks ja mitmesuguste teiste aktide jaoks tsiviil- ja kriminaalprotsesside juures on tarwis asjasse segatute isikute elukohta teada; järewalwet on ka weel selleks waja, et wõimalus oleks kontrollierida, kas kodanikud nende peal lasuwaid koormatusi ja kohustusi (maksukoormatused ja sõjawäekohustused) täidawad; lõpuks peab tähendama, et sagedasti ette tulewad juhtumised, kus waja on isikut kindlaks teha — milleks, iseeneestki mõista, wõimalus peab olema.

Kindlustades järewalwe läbi mitmesuguseid ühiskondliku rahu ja julgeoleku huwidid, et tohi riik teisest küljest milgil tingimisel ilma isearalise wajaadusest kättendada liikumise wabadust, mis nii tarwilik indiwiduaal ja ühiskondliku arenemise suhtes.

SHOKOLAADI JA KOMPWEKITEHAS
K. DETERT & K^o
 Tallinn, S. Batareilt. 12. Kõnetr. 22-43
 Kõige peenemaltsemad shokol.
 ja Monpansje „Kodumaa“.

Sellepärast on käesolevas küsimuses waja sammuda kokkuleppe teed ja mitte ühekülgfelt otsustada ühede wõi teiste huwide kaitseks.

Liikide ajaloost on näha, et mitmesugustel ajajärgudel küsimus, kuidas kokkuleppe wila kahesuguseid huwide, on mitmesugust lahendamist leidnud, mis ära rippus riigitorra iseäraldustest ühel wõi teisel ajajärgul. Tähendatud huwide rahuldaw kokkuleppe wõimimine on alles uue aja saawutus.

Nagu teada, on liikumine iseäranis waba Inglismaal. Peale kitsenduse, mis seotud waeste eest hoolekande süsteemiga, tarwitawad inglased laialdast õigust elukohta muuta ja wabalt liikuda riigi piirides ilma igasuguste passideta. Mis puutub wäljasõitadesse wäljaspoole riigi piiri, siis on ka see igasugustest kitsendustest waba; tõsi, antakse siil wäljamaa passid wälja, kuid ainult sellepärast, et neid mõnes teises riigis wäljamaalastelt nõutakse. Aninglikule wõimule de jure kuuluw õigus keelata (iseäralise käsuga „writ ne exeat regno“) kodanikudele maalt wälja sõita ja reisirist ilma sellekohase loata on käesolewal ajal täiesti jurnud punkt ja tegelikult keegi sellest finni ei pea. Samasugune isiku wabadus on Inglismaal ka wäljamaalaste kohta maksew.

Mis aga teistes Euroopa mannermaa riikidesse puutub, siis tarwitati seal, wäljarmatud mõned iisikud (Helgoland, Norra ja Rootsi) passi süsteemi.

Põhjuseks uuema aja passi kujunemisele oli terawam järewalwe sandide ja hulguuste järele, mis alguse sai 15. aastajaja kestel. Et sandid ja hulguused suurema osa rändawast rahwast moodustasid, siis oli rahulistel reisiristatel tähtis usutawalt tõeks teha oma iisikut. Nii kujunes passist seaduslik reisiristatus wälja, — wõõraste riikide alamatele kitsendatud kirjul (mustlastele) ka reisiriloaks. Passisunduse põhimõte peasis wõimule alles siis, kui teda kõrgem poliitiline kaitsepolitsei abinduna riigile kahjulikude iisikute leidmiseks ja wahetpidamatuil sõjaaegil iseäranis salakuulajate wastu wõitlemiseks tarwitama hakkas. Kõige warem ja kõige kaugeemale mindi selles asjas Prantsusmaal. Seal pandi ka oma riigi kodanikud siisemaalistel reisiristel passi kohustuse alla. Prantsusmaal maksmapandud passisüsteemi aluseks on dekreet „10 vendemiane IV. a.“ (oktoobris 1795 a.), mille järele kellegil õigust ei ole oma lantooni piiridest ilma passita lahuda ehk seal reisirida. Prantsuse seadusandlus teeb wahet siisema

ja wäljamaa passide wahel. Pariisis annawad nii siise kui ka wäljamaa passe politsei prefektid wälja, teistes kohtades aga antakse siisema passid linnapea poolt, wäljamaa passid aga alamprefektide poolt wälja. Passide wäljaandmisega olid ühendatud ka rahalised huwid. Passid käisid maksu alla. Kuid iisikutele, kes politsei kommissari poolt nendele wäljaantud waesusetunnistuse ette näitasid, anti pass maksuta wälja, mis neid iihlasti nõndanimetatud reisiribiraha õigustasid saada — secours de route. Mis puutub wäljamaalaste wiibimisse ja reisiristse Prantsusmaal, siis on nende wabadus piiratud mõne olulise tingimusega. Nii, näituseks, peab igal wäljamaalasel olema pass omalt riigilt. Kuid selle määruse kohta on lubatawad erandid iisikute riikidega sõlmitud kokkulepete põhjal.

Wäljamaalased, kes Prantsusmaale soowiwad elama asuda, peawad linnawalitajale sellekohase teadaande tegema (Pariisis — politsei prefektuuri).

Weel suurema tähtsusega tingimus wäljamaalaste Prantsusmaal wiibimise kohta on siiseministri õigus wäljamaalasi Prantsusmaa piiridest lahuma sundida neid rajani saates. Selle õiguse tarwitamise juures peetakse siiseministri poolt silmas atnuükki iihiskondlike lorra ja julgeoleku huwide.

Sarnane on Prantsusmaa seadusandlus, kuid administratiiv praktika iitles ennaast tegeliku elu nõuetel nendest kitsendustest lahiti; nii näituseks, arusaades siisema passide koormawusest, nõutakse neid arukorriil, käies suuremalt jaolt nõndanimetatud legitimeerimise põhimõtte järele.

Kuid, kui iisegi Prantsusmaa, see klassifikatsioon ritt, loobub omast juba XVIII aastajaja lõpust peale püsinud positsioonist isiku waba liikumise kohta, siis ei wõi imestada, kui ka teised mannermaa riigid, kes omal ajal sealt

selle positsiooni omandanud, temast hulga warem ära ütlesid, sest kogemused näitasid pea, et üldine passi kohustus arwurikka kontrollametkonna tõttu kalliks abinõu ja suure passiide tungi juures linnades shablooniliseks muutub ning küllalt kindel abinõu ei ole kahtlaste isikute leidmiseks, kuna see aga rahulistele reisijatele ainult asjatuks raskenduseks on. Ettetoodud asjaolud ja iseäranis raskused, mis raudteehenduse kontrollile vastu seadis, pidid kergendusi esile kutsuma. Negamööda muutus järelevalve ifka wabamaks jani lõpuks 60. ja 70. a. a. ümber üldine passikohustus, kui wältaw reisikitsendus, terwes reas riikides (Hispaanias 1862 ja siis jälle 1878, Daanimaal 1862 ja 1875, Saksamaal 1865 ja 1867; Itaalias 1865 ja 1873) ära kaotati.

Nii wõib Saksamaal passikohustus maksma pandud saada ainult weel ajutiselt ja ilma wiserimislohuksuteta niimõrd kui see tarwilik üldiselt wõi teatud piirkonnas ehk reisimiseks teatud wälisriikidesse, kui riigi ehk ühikliku liitriigi julgeolekut wõi awalikku forda sõja hädaoht jne. ähwardab (§ 9 riigiseadusest passi asjus 12. okt. 1867). Muus on maksew passi õigus, kuid reifilegitimatsiooni paberid ei tohi wälja anda, kui reifitakistuseks on seaduslised põhjused (awalik teenistus ehk peatuskitsendus). Wäljaandmise õiguses on ainult omil riigiasutustel kaasa armatud konfolid ja saadikud.

Ka Itaalias on maksew ainult legitiimatsiooni kohustus, milleks niisama kui Saksamaalgi igasugused isikut tõestawad tunnistused wõiwad ette pandud saada. (Seadus awalikku julgeoleku üle 30. juunist 1889., art. 85.)

Mis meisje puutub, siis on meil waba liikumise õigus kindlustatud põhiseadusega. Põhiseaduse § 17 järele on „liikumine ja elukoha muutmise õestis waba“, kus juures „selles wabaduses ei wõi kitsendada ega takistada kedagi muridu kui kohtuwõimude poolt“, „terwihoidlikel põhjustel wõiwad seda wabadust kitsendada ja takistada ka teised wõimud wastawais seadusis ettenähtud juhtumisel ja korras“. Niisuguste kitsenduste hulka kuuluvad, näituseks liikumise wabaduse kitsendused karantini seisukorral, millised kitsendused maksma pannaakse tööhoolekande ja siseministri poolt ühiselt („R. L.“ nr. 133—1921 a.).

Need kitsendused waba liikumise õiguses on iseenesest mõistetawad ja tulewad ette kõigis seadusandlustes ning pole ialgi kellegi poolt vastu-awamist leidnud. Nende

kitkenduste maksmapanemisel on ainuüksi ühiskondlikult julgeolekut ja kodanikkude head käekäitu silmas peetud ning need kitsendused peowad kõigil riigielu momentidel jõus olema. Kuid peale nende harilikku kitsenduste on wahel wajadus erikitsendusi waba liikumise õiguses maksma panna. Seda arwesse wõttes, lubab meie põhiseadus sarnaste kitsenduste maksmapanemist, kuid ei unusta seal juures kodanikkude poliitiliste õiguste kaitset, ettenähes teatud piirid, milledest kitsendustes kaugemalt minna ei wõi. Nii lausub 2. aja § 26 järgmiselt: „kodanikkude wabaduse ja põhioõiguste erakorralised kitsendused astuwad jõusse seaduslikus korras kindla tähtajani wäljakulutatud kaitseisikorra puhul wastawate seaduste põhjal ja piirides“.

Sellest järgneb, et kitsendused, mis ette nähtud meil maksimas Wene passi ja teistes seadustes on maksuwietafs tunnustatud, niimõrd kui nad ülal tsiteeritud põhiseaduse §§-ele vastu käiwad. Pass on oma esialgse tähtsuse kaotanud. Pass on tarwilik ainult niimõrd, kui seda isiku kindlakstegeamiseks wajatakse. Milgil tingimisel ei wõi pass ühtlasi ka tunnistuseks olla, mis õigustaks alaliseft asukohast äraolekut, sest selleks, nagu eelpool ettetoodust näha, iseäralist tunnistust tarwis ei ole. See mõte on ka wäljendust leidnud Wabariigi Wastuse poolt maksmapandud ajutistes määrustes isikutunnistuste kohta („R. L.“ nr. 25—1923. a.) ja selle määruse kohta siseministri poolt antud juhatuskirjas („R. L.“ nr. 35—1923 a.).

Õsimejel filmapilgul waadates näib, nagu wõiks ülalnimetatud määruse § 1 redakttsioon põhjust anda arwamiseks, et isikutunnistus endise passi aset täidab ja et küsimus ainult nimetuse muutmises seisab. Kuid tõelikult ei ole see nii. Selle määruse järele ei ole isikutunnistus muud midagi, kui ametlik legitiimatsiooni dokument. Kuigi tähendatud määrused teatawatel juhtumistel kohustuse panewad alaliseft elukohast eemalwiibimisel isikutunnistust kaahas kanda, siis on see ainult selleks juhtumiseks, kui tarwis on isikut kindlaks teha — teiste sõnadega, selle määruse abli on meil kindlaksmääratud kohustus isiku tõestamiseks teatud piirkonnas üht ametlikku legitiimatsiooni dokumenti walida.

Selles wõib teatud määral näha lahku minekut legitiimatsiooni põhimõttest, mille järele isiku tõestamiseks, kui seda waja, ükskõik misugust dokumenti wõib tarwitada; kui ta aga käesolewa isiku sarnasust juudab

lõestada. Kuid see kitsendus on mässen ainult sõjaseisukorda kuulutatud piiräärteses raioonides, ning tingitud tähendatud piirkonnas mässivatest oludest. Mujal aga on täielikult mässuusel legitiimsiooni põhimõte. Meie veel mitte päris normaaloledest on nähtavasti tingitud ka Wabariigi Walitsuse määrustega („R. L.“ nr. 114—21 a.) ajutiselt wäljamaalaste kohta seatud kit-

sendused. Siin juures tuleb tähendada, et järene ferd praegu peaaegu üldiselt mässen. Wäljamaalaste liikumismabaduse suhtes peab ära märkima veel siseriisntri õigust neid Wabariigi piiridest wälja saata.

Mis lõpuks wäljamaa sõitusesse puutub, siis käidakse siin siseriisntri määruse järele ja wäljamaale sõiduks nõutakse üldise korra järele wäljamaa passi.

Politseilisest käsust.

Tartu ülikooli prof. Berendts.

Politseilise käsu (ehk korralduse) all mõistame meie laiemas mõttes politseiorgaanide poolt tehtud korraldust, käsku, hoiatust ehk nõudmist, mis on sihitud kas temale alluwa afutuste ehk isikute wastu ehk jälle rahwa wõi üksikute elanikkude wastu. See on, mida Saksa keeles „Polizeibefehls“ ja Prantsuse keeles „ordre de police“ (ehk „mandat de police“, „decret de police“) nimetatakse.

Mis on politsei? Kas pole see mitte üleliigne küsimus? Meile kõigile on politsei tuttav, sest see on see walitsuse esitaja, keda kõige rohkem tegewuses nähakse. Nimetus täitsa harilik, kuid mõiste pole sugugi nii selge, nagu arwatakse. Mitte wäga kaua aega tagasi loeti kõigis ülikoolides muu seas ka „politsei teadust“ ehk „politsei õigust“, misjugune teadus õige laialdast käsitust leidis Saksa maal ja Wenemaal 1863 a. peale. Tema aset täidab praegusel ajal administratiiv õiguse õppetool. (Verwaltungsrecht, droit administratif). Kõige rikkam kirjandus selle aine kohta on prantslastel, kus kõik administratiivõiguslikud küsimused kuni peenjusteni käsitatud. Praegusel ajal ei jarnastata mitte enam täielikult politsei mõistet riigi siseriisntri walitsuse mõistega, nagu see 16., 17. ja 18. aastasadadel oli, waid nüüd loetakse politseid üheks siseriisntri walitsuse osaks ehk metoodiks ning teguwõimsiks tähtsamate siseriisntri walitsuse alade arenemisel (räägitakse praegu juba rahwuswahelisest politseist). Siseriisntri walitsusele on kaks ülesannet: rahwa heakäekäigu kindlustamine ja kodanikkude julgeoleku kindlustamine siseriisntri.

Politsei tegewus awaldub nii ühel kui ka teisel alal. Iseloomustawaks on politsei tegewuses suunimõimu tarwitamine. See wõim nõuab ühelt poolt kas teatawa toimuse lõpetamist ehk jälle teatawate toimuste

täitmist hädaohutude ärahoidmiseks, mis loomulikku ühiskonna elukäiku ähwardawad ehk selle elu edule ja korrapärasusele kaasa aitawad. Teatavasti ähwardawad meie rahu ja heakäekäiku kahte liiki hädaohud: kas looduse stühiliste jõude näol, mis inimeste kurjast tahteawaldustest ei olene ehk jälle selle kurja tahteawalduste näol, aga samuti kaaskodanikkude lohatas, ettemaatamatus, fergemeelsus ning egoism, mis üle astub seaduse ja kombuse poolt lubatud piiridest. Wahe, mis kuritegu ja mitte kuritegu, kuid seltskonna huwide seisukohast lubamatut eraldab, on wäga õrn. Profuratuur ja kohus waitiwad ja siis tekitab tarwidus walitsuse aktiivsete ja rutulistte wahelkastumiste järele. Meie aeg ei soowi küll „politsei riigi“ elluärkamist, kuid ei lepi ka täitsa „õiguslike riigi“ (piiratud mõistes) korraga 18. ja 19. aastasadadel, kus riigimõimule ja tema orgaanidele ainult õwahi osa jäätti — Machtwächterstaat — N. Passali nimetuse järgi.

Meie aja keerulised elutingimised nõuawad aga sagedasti mõjuwat ja õigeajalist wahelkastumist ning teatav osa walitsuse „heaksarwamist“ on sagedasti parem, kui passiivne palkwaatamine. Wene wanafõna järgi: „pilne ei mürista, mees risti ette ei löö“. Leida siin õiget sefkteed on praeguse aja riikide ülesanne ja politsei wõimupiiride ulatamus omab see läbi põlewama päewaküsimuse.

Meie põhiseaduse kaunis siseseluhatuses on wõeldud, et Eesti wabariik on „rajatud õiglusele ja seadusele ja wabadusele“. Järjeklikult, mitte paljas wormiline ja külm seadus, mis siisulise külje toob tähele ohwriks, waid seadus, mis kõlblisele põhimõttele — õiglusele — rajatud ja just seaduse ja õigluse alusel püüib wabadus. Poliitiline ning kodaniline wabadus on ühtlasi õi-

gusega piiratud wabadus. Eesti Wabariigi põhiseaduse (§ 3) järgi ei saa keegi teostada riigiwõimu Eestis, kui põhiseaduse alusel wõi põhiseaduse alusel antud seaduste põhjal, ning § 86 on öeldud, et põhiseadus on wankumataks juhteks walitfusafutuste tegewuses. Nagu kõlides praeguse aja riikide põhiseadustes, nii on ka Eesti Wabariigi omas peatükk (2. peatükk), mis kodaniku õigusi piirab, õigem kodanikkude põhiõigusi deklareerib. Sarnaseid põhiseaduse wäljendusi kodanikkude põhiõiguste kohta deklareeritakse juba 150 aasta jooksul, alates 1776 a. — inimese ja kodaniku õiguste deklaratsioonist Ameerikas. Mitte kõik neist ei ole kindlate normideni jõudnud, waid mõningatel neist on weel praegu deklaratiivne, programmiline ilme. Kuigi puuduvad kindlad juriidiliselt wormuleeritud normid, ei ole walitfusel ja tema organidel õigust neid aluseid ignoreerida, mida sumerään-rahwas põhiseadustes kuulutab. Kahekümnest paragrahwist, mis 2. peatükki kuuluvad, ei sisalda ainult kaks neist seda ala, kus poliitsei laltskondlise julgeoleku ja heakäekäigu juhtes tegutseda ei tule. Kõik teised aga on kui tähtised poliitseiliste seaduste (seadusandlisel teel) ja määruste (Verordnung, decret) wäljaandmiseks walitfusse juhtnõuõride ning kitsamas mõttes sifeministrile ja juhtiwatele poliitsei afutustele korralduste ja päewakäskude andmiseks lelkafutustes ja kohtadel. Ei ole inetumat pilti ses juhtes, kui see, mis walitfuses Wenemaal, enne tema kokkuwarisemist. 1832 a. põhiseadus ei sisaldanud sarnaseid paragrahwe, nagu seda meie põhiseaduse 2. peatükk. On ka arusaadaw, sest piiramata isewalitfuse juures olid kodaniku õigused ainult armuanniks kõrgemalt poolt.

Subjektiiwseid awalikke õigusi ei wõinud olla. Kuid 23. aprilli 1906 a. põhiseaduses seisis sarnane peatükk 8., kuid see jäi programmiliseks ja ainult paberile, tegelikult jäid aga jõusse Ekaterina II, Nikolai I, Aleksander II ja III aegsed seadused, alates 1782 a. heatorra ja julgeoleku seadusest (XIV kwide ja osalt II kwide — üldine kubermangu seadus) ja lõppedes tuntud 1881 a. määrustega erakorralisest seisukorrast, mis olid jõus pea $\frac{3}{4}$ Wenemaal. Teisiti ei wõinud see ka olla, sest Ekaterina aegne heatorra seadus oli wanaaja saawutus, mil ajal walitfesiid toored, patriarhaalsed eluwiihid, kus wlitfufusel olid 100.000 poliitseimeistrit, mõisnikke, kes orjastatud talupoegi hooldasid, kuna aga linnades ainult 7% elanikke elas.

Stodifikatsioon lappis 100-aastastest normidest administratiiv seadused, jättes tihti isegi wana redaktiivoni, ning walitsemine nende abil oli peaaegu wõimata. Mitte põhjuseta ei loodud wana sõna: „pole halwemat seisuforda kui kuberneril“. Tõesti, sest poliitseiorganidel, alates kubernerist ning lõppedes urjadnikkudega, oli seal laialdane wõim, kus seda waja polnud ning piiratud, kus laialdast wõimu waja oli. — Nad wõisid kõiki takistada, kuid wähe wõimalusi kaasabi pakkumiseks. Ühelt poolt oli kuberneridele õigus antud walwata, et igakõiks kubermangus seisufekohaselt oma igapäewast leiba teeniks, kuna teiselt poolt wõis tema juhtumisel, kus mõne maja terwishoidline seisuford terwele ümbrusele ahwardaw oli, süüdlast rahukohutulisele wastutusele wõtta ja kannatlikult oodata, kuni asi lõpeb, kuna mõni taud selle aja sees terwes maakohas laiali laguneda wõis (sarnane juhtumine oli just Jaroslawi linnas 1892 a. koolera ajal). Kõik ja wallad aga elasid kirjapanemata kombe õiguse põhjal ning semstwo ülemate, walla ja küla wanemate juhatusel all. Wägimäe seitsis toore wabadusega, ning täiswõim wõimetusega. Tarwitati erakorralise seisuforra määrusi, kuna seaduste pruudust administratiivne „heaksarwamine“ täitis. Ja nii anti funduslikke määrusi seaduste täienduseks ja moonutuseks, kuna redaktiivon sage-dasti halb oli ja täitmine weel halwem. Minul tuleb üks juhtumine meelde I senaadi departemangus kui senaatoriks olin. Nišni-Nowgorodi kuberner Swostow andis funduslike määruse wälja, kus muu seas raha- ja arestitrahwiga kõiki ahwardas, kes walitfuse tegewuse kohta waleteateid laiali laotas. Oli selge, et oli mõeldud laialilaotamine triikiteel, kõnede näol koosolekul ja tingimata waleteateid. Ja nüüd juhtus järgmine asjaolu. Trammi peal linnast raudteejaama istub keegi endine kõrgem ametnik B. ja räägib naabriga, muu seas kubernerisid arwustades, eriti Swostowi. Swostowi kohta ütles tema, et see on täis tola. Naaber külas ja wakis. B. läks jaama hoone ja poole tunni pärast tuli shandarm naabri ulesande peale ja arretereis B. Swostow mõistis B. kolmeks kuuks aresti waleteadete laialilaotamise eest. B. andis kaebtuse senati. Mina olin sellel koosolekul, kus otsustasin, et funduslik määrus pole dieti käsitatud, sest see oli tagajelja isiku haawamine, mis karistataw pole. Ülem = profurõõri abi C., kes

lõpuotsuse andis, leppis minu armamisega, lütsas aga juure väga õnnetu lause, veldes, et lauset „Swoostow on täis tola“ ei saa lugeda wale teadete laialt laotamiseks ja fogemata

pant sõna „wale“ peale rõhu. Senat naeris. Swoostow sai walju noomituse. See on wäike näitus kuidas käsitati funduslikke määrusi.

Wäljamaa politsei oludest. Politsei uus korralduskawa Rootsis.

Gustaw Ignatius.

Rootsimaal on politseiala uuendus juba pikemat aega kõne all olnud, kuid ainult peale maakonnamalitsuse osalist uuesti korraldamist aastal 1918, on asi põnewamaks muutunud. Peale seda, kui eraorraldised ettepanekud politsei tegewuse osaliseks muutis riigipäewal tagasi lüüti, usaldas walitsus 1921 aasta algul fogu riigi politseitegewuse uuenduse-eelnõu kottuheadmist riigindunit S Linnéri hoolde, kes oma ülesannet täites, novembrikuul 1922 a. asja kohta laialdase seletusega esines. Selle seletuse põhjal olgu siinkohal selle eelnõu peajooned ette toodud, mis ka meilegi omajagu huwitust wõiks palkuda, sest põhjened ju meilegi ühiskondlik ford samal õiguslikel alusel, nagu Rootsis. *)

Politsei korraldamine kawatsetakse riigi ja fogufondade ühistegewuslikel alusel läbi wiia, niiviisi, et iga linna- wõi maakogufond, kellel politsei järele tarwet on, selle üle eeskätt ije otjastada wõib. Kui fogufonnast suurem piirkond küsimuse all on, otjastab asja üle maakohus. **) Otsus tuleb siiski maahärrale linnitamiseks ette panna. Seaduses eeldatakse, et kohaliku politsei korraldamine fogufondade otjaste põhjal sünnib, kuid seaduses pannakse ühtlasi fogufondadele kohustus peale hoolitseda selle eest, et kohalik politsei tarwe rahuldatud saaks. Kui fogufond oma kohustust selles suhtes ei täida, jääb õigus asjasse segada ja sunniviisil — trahwi ähwardusel — kohustada fogufonda tarwilikke samme astuma.

Maas kõrgem politseiwõim kuulub kuningale riigindufogus, kus jotsiaaldepartemang politseiasju esitab. Maakonna (Län) kõrgemaks politseiwõimu esitajaks on kuningale käskudetäitja ehk maahärra, (landshöfding). Politsei tegewuse otjekohene juhtimine maakonnas kuulub maabogtile (landsfogde), kolm suuremat linna, Stokholm, Göteborg ja Malmö wälja arwatud, kus see politseimeistrile allub. Kohalikuks politsei ülemaks maakotades ja vähemates linnades on maafiskaal (landsfiskal). Üheteistkümmes suuremas linnas on eri politseimeister politsei ülemaks, vähemates on linnafiskaal, kes ühtlasi awalikuks süüdistajaks on. Awaliku süüdistaja ja politsei ülema tegewus kawatsetakse ühtlustada, et ka maabogtid ja maafiskala-

*) Sutt on Soome politseist.

**) Rootsis on fogufonnast suurema omawalitsuse piirkonnana maakond, mille orgaaniks maakohus on.

lid oma piirkonnas awalikkudeks süüdistajateks oleks. Need on kõik riigiametnikud, kelle kaudu fogu politsei, kuigi see fogufondlik asutus on, riigi poolt määratud ja palgatud ametnikkude juhatusel all seisab.

Maal tuleb iga maafiskaali piirkonda neljandimehi (fjärdingsman) ametisse seada, kes korrawalwajateks on, kuid ka ühtlasi maksude sissenõudmist toimetawad. Niisuguseid neljandimehi on fogufonnad ka sitamaani annud, harilikult ühe mehe iga kihelkonna kohta. Nüüd on kawatsetud, et neljandimehe teenistuspiirkonna maahärra ära määrab, filmas pidades, et neljandimehe ülesanded tema tööjõu täielikult ära tarwitawad, misjulgust tegewust korralteenistujena ei wõi pidada. Peale neljandimeeste on praegusel ajal maal osalt maakohtude, osalt eraihtute poolt ametisse seatud politseinitud elawamates liikumise tekkotades ja wabrikute juures. Kende politsei ametnikkude palkamises annab riik toetust. Kawatus on niisuguseid, kohalike tarwete kohast eri politsei meeskondi, tulewikus alles jätta.

Ühtlased, harilikult „rahulikudesse“ kohtadesse, kuhu juhustikult wäljaspoolt seda piirkonda tegutsewad kuritegijad ilmuda wõiksid, on Linnér oma eelnõus esitanud, et kubernerid õigustatud oleksid niisugustesse paikadesse mõnda kohta peal tuntud isikut järjestusmeheks (korrawalwur, ordningsman) nimetama, kes niisugusel juhtumisel wolitatud oleks politsei nimel talitama, ühtlasi aga kohustatud oleks seefuguse wõimu tarwitamisest wiibimata maahärrale teatama.

Suuremaks warjufüljeks maas politsei oludes on kriminaal- ehk salapolitsei puudust peetud. Seda puudust on Rootsis püütud kõrvaldada sellelabin, et mõnda maakonda salapolitsei agentid määrati, kuid märgatawat parandust ei ole see asjasse toonud. Linnér kawatseb nüüd asja korraldada sel wiisil, et igasse maakonda eriliselt õpetust saanud kriminaalpolitsei meeskonnad asutatakse, arwulijest nii suure, kui palju arwatakse maakonna tarweteks waja olema. Need politsei-meeskonnad liidetakse ühe wõi mitme maakonnas asuwa linna politsei asutuse külge, et sel puhul, kui neil maal tööd ei ole, neid linna politsei teenistujeks wõiks kasutada. Linn, kes oma kriminaal-politsei osakonda täiendanud, maapaitade tarweid filmas pidades, on õigustatud maakonnalt, j. o. maakohtult taju saama. Kui need

salapolitseinitud maakonna taset heade liikumis-abinõudega varustatud, kusagil linnas asuvad, saaks tarbeks neid seal hõlpsasti maale ülesannete täitmisele komandeerida. Kui neil maal ei peaks tööd olema, siis on nad linna politsei asutuses tegevad.

Linnade politsei organisatsioon jääb suurelt osalt endiseks. Iga linn, samuti nagu maakondki, on kohustatud tarvilise arvulise politsei meeskonda asutama, kes linna tarvet rahuldab niihästi väliskui ka kriminaal- ja tarvilisel korral ratsa-politsei juhtes. Linn, kus üle 20.000 elaniku, on alaliselt kohustatud eri kriminaal-politseid pidama. Ülemuseft oli juba eelpool kõnet.

Iga maakond moodustab politsei tegevuse juhtes üfjuje ja maakonna politsei juhatus seisab maavogti käes. Et maavogt tarvilisel korral — niipalju, kui kohalik olukord seda võimaldab — maakonna kogu politsei meeskonda üle terve maakonna lajutada saaks võrdlemisi vähema meesarvuga, kui muudu.

Kuid peale korralise politsei meeskonna on Linnér lanatjenud eriliste seisufordade tarwis n. n. politsei-refermi ajutada. Eelndus on nimelt, et politseinid 55 aastat vanaks jaades, kohustatud oleks lahtuma ja saaks siis paiuki. Et politseinid selles eas siiski veel tihti peale tegevusvõimuline on, paneb Linnér paiukisaamijele tingimiseft ette, et seefugune mees kohustatud on 60 aasta vanuseni erakorraliste käskude põhjal teenistusse astuma seal, kus ta on enne teeninud ja kus ta elab. Niijugust teenistust oleks ta kõige enam 20 päeva kohustatud täitma ja saaks selle eest määrustele vastava palga. Seda politsei meeskonda võiks peaaesjalikult mahiteenistuseks tarvitada, samal ajal kui politseid mujal maakonna piires tarvitatakse, kus õhwardam seisuford meeskonna erakorralist kõwendamist nõuaks.

Rõlvavuse nõuded ja eeltingimised neljanditmehe (alam ametnik) teenistusse astumisel oleksid: täieaoline, ustav, kirjaostaja ja ofaw arvestamises. Et politseinikuks saada linnas, või elavamas maakonnas, kus üle 5000 elaniku asub, nõutakse riigi politseikooli alama kursuse lõpetamist. Kriminaal-politseinikuks võib isik saada, kes on politseikooli vanema kursuse läbi teinud. Igal politseinikul tuleb kaks aastat proovi aega teenida, mille järele temale, kui teda kõlbulikuks peetakse, nimetuskiri väljantakse. Nimetuskirja annab maahärra.

Teenistuses tuleb politseinikul oma ülemate vastu sõnakuulmiselt üles näidata ja niihästi teenistuses kui ka eraelus enmast nii ülalpidada, et see politsei-väärtsust ja autoriteeti ei alandaks. Teenistuse kurnitööde üle, kui need kergemat laadi on, mõistab ülemus kohut, digustatud alles hoiatuft tegema, üheks nädalaks palga kaotusele mõistma või teenistuseft tagandama kõige rohkem üheks nädalaks. Muude kurnitööde tarwis paneb Linnér ette erilist politsei-

kohut (politseinikud) ajutada, kus tolm liiget oleks, kelledest tuningas esimene nimetaks ja maakohtus teisest walits; kaks liiget peaksid digusteadlased olema. (Seefuguse kohtu vastu seisab siiski Linnéri eelndu läbiwaatamiseks ajutatud asjatundjate komisjon.)

Ragu juba mainitud, jääb politseiasja korraldamine ja ülalpidamine kogufondade hooletaks. Ülemate palga maksab riit ja meeskonna palkamiseks annab ta ühe neljandiku palgatulude katmiseks; korteri, riiete ja sõjariistade eest kannab tulud kogufond. Et takistada liig madalate palkade maksimist, lauwatseb Linnér minimumpalkade kinnitamist, mis eeltingimiseft oleks riigi ofawõtmiseft palga wäljaminekute katmises. Samuti nagu palga asjas, wõtab riit ofa ka paiuki tuludeft. Tuleb tähele panna, nagu juba eelpool kõnelnud, et politseinikkudele piitkaajalise laimata teenistuse järele paink määratakse, mille tõttu politsei meeskonna seisuford kindlamaks muudetakse.

Politsei meeskonna ettevalmistamiseks töötawad Rootsis riigi kulul ülewalpeetaw politseikool Stokholmis ja erakool Upsalas, wiimane saab riigilt toetust. Linnér paneb ette Stokholmi politseikooli niiviisi korraldada, et seal alam kursuse wäljpolitsei ja wanem kursuse kriminaal-politsei tarwis oleks. Wiimaseft kursuseft ofawõtjatele, enam arenenud õppijatele, antakse wõimalus erilise õpetuse saamiseks kriminaal-, administratiiv- ja protsessi õiguseft, nii et nad ajajooksul maafiskaali kuitseeksami suudatfid ära sooritada. Rootsis ei nõuta maafiskaali kuitseeksami tegemist ülakoolis.

Stokholmi politseiasutuse külge liidetakse kriminaal-ofakond kogu maa tarwis, kus kuritegijate registreerimine, identifitseerimine ja muu sarnane tegevus koondatakse. Selle tekofoakonna wäljaminekud ja tulud kaetakse riigi poolt.

*

Linnéri eelndu sifaldab tähelepanemiswäärt paraduift Rootsi praegustes politsei oludesse, iseäranis maakohti filmas pidades. Praegusel ajal on maafiskaalid oma piirkonnas peaaesjalikult kantsilei ülesannetega seotud; iseäranis maksude ja wõlgade kohta aruanded ja muud sarnased toimumised, millede juhtes Rootsis makswad määrused wäga waljud on, toowad maafiskaalidele nii palju tööd, et nad kuigi palju oma piirkonnas liikuma ei ulata. Kui kogufond siitamaani neljandikmehe palkas ja teenistusesse wõttis, juhiti paljudes kohtades rohkem tähelepanu selle peale, et wõimalikult odawamat palgalt, kui teenistuskõlbulikkude meest saada. Maavogti ülesannete hulka kuulub peale politsei ja awaliku süüdistaja tegevuse, muu hulgas veel aruandja kohustus maakonna walitjuses. Nüüd esitab Linnér oma eelndus maafiskaalide teenistuse tegevuse kergenduseft iseäranis hõlbustusi aruannete asjus ja ühtlasi kogufondlaste kohtupriistawite ametisse seadmist, nii et maa-

fistaalid rohkem puhtpoliitsei ülesannetele andusid. Naljandimeeste teenistuse piirkonna kinnitaks ja seaks neid ametisse maahärra. Maabogtidele jäetaks erandita poliitsei ülema ja awaliku süüdistaja tegeuus terwes maakonnas — siis ka linnades. Terwe maakonna poliitsei meeskonna juhatus loondaks seega ühtlase juhatusse alla ja wõidakse igal pool kogu maakonnas kasutada. Ja kõige pealt wõidakse maakohdades kriminaal-poliitsei ala tarwiliku kõrgusent tõsta, kui süüdistaja kohta harilikult maakonna penlinna — maakonna salapolitsei osakond seatakse, seal juures maakohdade tarweid silmas pidades. Et awaliku süüdistaja- ja poliitsei tegemus ühe ja selle sama isiku kätte tuleks, loodab Vinner, et walwe jälgimistegemuse üle teguwõimsamaks ja kuritegijate wastutusele wõtmise hõlpsamaks muutuksid. Poliitsei ala riigi ja omawalitsuste ühistegemuse alusele seades, hoitaks endiste aegade õiguspõhimõtte alal kogukondade õigusest ja kohustustest, korraldada ise korrawalwet oma kodupaiga piirides. Ja kui poliitsei asutus on kogukonna oma asutus, oletab Vinner,

et kodanikkude kindlam arusaamine selle kohta kaswab, et korrawalwe pidamine iga kodaniku kohustus on, mille laudu koostõõtamine poliitsei ja kodanikkude wahel kindlamaks muutuks. Wähejeks ei tule ka pidada seda kokkuhoibu riigi wäljaminekutes, mis sel teel saamutatakse. Riigi edu kaitseks tuleb riigile õigus jätta poliitsei ülemust ametisse nimetada, samuti selle järele walwata, et kogukonnad tarwilise suurusega meeskondi ülewal peaksid ja neile ajalohase palga makksid.

See arwustus, mis riigi poolt määratud asjastundjad selle Vinneri eelnõu kohta on annud, on heaks kiidetud; ainult poliitsei kohtu asjas asuwad nad eitawale seisukohale. Ja kui wõrrelda seda eelnõu praeguse Rootsi poliitsei korraga, tuleb tahtlemata tunnista, et see märgatawalt paremust tooks. Misjugune otsus riigipäewal tehtaks, on praegu, seda kirjutades, weel teadmata. Igal juhtumisel on eelnõu sedawõrd tähtsuse wäärt, et meie poliitsei wõimudel täieline põhjus on sellega tutvuneda.

„Suomen Poliitilehti“.

Rootsiaegsed administratsiooni ja kohtu korraldused Läänemeremaal.

M. Morrison.

(2 järg).

Läänemeremaal minewiku iseloomustawad pease muu ka jagedased segadused ja rahutusjed talupoegade keskel, mis paisusid tihti õieti suureks ja ähwardawaks. Saatuse läbi wõõrastele allahoidetud rahwaste juures on see üldine nähtus, et wõidetu ikka ja ikka jälle katjub iket endast ära heita. Nii näeme wastuhakkamisi Daani ja Ordu ajal (1343 ja 1560 a.), kus liikumine otse maawalitsujate wastu käis ja wõimudele palju muret ja fetelidusi sünnitas. Wene ajal lähewad talupoegade rahutusjed väga jagedateks: siin on terwe rida aastaid 1814, 1841 ja 1859, kus talupoegade wastuhakkamised laialt loitma lööwad, mida üksi sõjawäe abil ära sumbutakse. Iseäranis werine on 1905 aasta, kus rahutusjed õige weriselt maha surutakse. Wõppegugi rahutusjed nurjaminekuga eht tõrdaminekuga, siiski wõiwad nad rahwa ja walitsuse wahelorda kauaks ajaks rikkuda, tihti isegi parandamataks teha. Rahutusjed ei unune nit lergesti ja iga uus tuli teeb suuremaks ja suuremaks. Rootsi aja kohta peab aga tunnista, et terwel 150 aasta jooksul talupoegade rahutusjed ja awalikud wõimudele wastuhakkamised täitsa puudusid. Näitab, et walitsuse ja alamate wahel täieline walikus walitses, ei ole kuulda mäsitudest, ei ka nende mahajurumistest. Ja ometi oli Rootsi aeg mitmeti õnnetu aeg, kus segadustele väga lerge oleks olnud tõuget anda: nimelt laastasid

1578., 1603. ja 1694., 1695. ja 1696. a. maal raskeid nälja-aastad, kus wiljakatobuste tagajärjel näljajurm inimesi lugemata hauda wiis. Näljama murdis 1566., 1571., 1577. ja 1657. aastatel must jurm wõi katt inimesi linnas ja maal, rääkimata juba paljudest Swan Hirmsa laastamisõikudest. Paistab, et sisepoliitika juhtimine sedawõrd hästi sündinud, et midagi olemas pole, mille kui musta pleki peale tagasi wõiks näidata.

Mis puutub seadusandlusesse enesesse nii administratsiooni kui ka kohtu alal, siis on see üldse väga elaw ja intensiivne olnud. Mitmesugused uuendused, seaduste, määruste ja käskude hull, millel püüdeks rahwahullade õigustunde tõstmine, heatorra eest hoolitsemine, seisuste wahede terawuse pehmendamine, igasugu omawoli kitsendamine kõikidel aladel, sünnitab kaunike kogu, mis aga meie administratiivõiguse ajaloo seisukohalt alles uurimata ja ümbertõõtamata seisawad. Paralleelsid letaks meie praegusele ajale õige mitmel alal. Nii on Rootsi ajal meie kiriku, kohtu ja poliitsei õigusesse kahtlemata palju uut ja enne olematut sisse toodud, mis ka parematest Wene aja reformidest (Aleksander II. kohtuasutuste ja kohtupidamiste seadused) kaugelki taha ei jäe.

Rootsi kirikuseadus 1694. a., prokuratuuri ja poliitsei sisseseadmine, Rootsi kohtupidamise seadus, neist ei saa mõõda minna, kui Rootsi ajast

ülepea kõnelda. Keskvalitsuse seadusandluse kõrval töötavad ka linnade omavalitsused, raekohtud, sse-
miste heatorra töötamiseks hooltsasti kaasa ning
nende poolt antud korralduste kogusumma on
kaunis suur. Nende seas on küll palju sarnaseid,
millede väärtus üksi minemikus, näit. riiete kand-
mise, pulmade pidamise, kirikus käimise j. t. kor-
raldused, kuid on ka paljud sarnaseid, mida Stan-
dinaavia praktiline waim ja edenew haridus ise
üles võtnud, hea eduga meie pinnale istutanud
ja mis meie õiguslikes arenemistoos jäädava
loha omandanud.

Juba 1561. a., s. o. esimesel Rootsi valitsuse
aastal, kui alles päewakorral wägewa aadeli pri-
wileegiumide kinnitamine, keelati ära ülekõrged ja
asjata waljus, nii kohtuprotsesside eeluurimisel,
kui ka kohtupidamisel enesel. Sellele järgnes warsti
teine käst, mis ära keelas kohulikkude karistuste
igajugused kuritarwidused, mis olid tänini ilu-
üks tulnud kohtuwõimu piiride omawoltses laien-
damises ja karistuste normide oma pead mõõda
suurendamises. Juba algusest peale püüdis Rootsi
valitsus talupoegade ja mõisnikkude wahetorra
juures selgusele ja kindlusele jõuda ja erapooles-
tule teele asuda. Nimelt näis see riigiwõimule
mõõrastaw ja wastuwõtmata olemat, et kohtu-
wõim ainult aadeli käes, kellest talupoeg nii kui
nii kõigiti ära rippus. Sellele olukorrale pidi
lõpp tulema.

Muidugi püüdis aadel oma senist seisukorda
kaitsta ja mitmel korral deli siitpoolt otsekõrge
wälja, et mõisnikud nii kui nii küllalt pehme-
talupoegadega ümber käia. Juba paljad nende
tõrkumised anda sefs küllalt põhjust, et neist igal
aastal oma paarjada inimest karistuste laudu elust
peaks lahutama, kuid see olla kõik üksi aadeli arm
ja pitameelsus, kui selle afemele üksi nõrga wiisa-
nuhtlusega läbi aetakse.

Ujalooteadlane W. Reimann kõnleb, et 1632.
a. aadelilt sellepärast nõndanimetatud kaelakohtu
õigus (jus vitae et necis) ehk õigus „kaela ja
käte üle“ ära mõdetud ning täiesti kohtuwõimu piir-
konda üle wiidud. Millest see õigus õieti seisnud, ei
wõi enam kindlasti ütelda. Wäga võimalik, et
see mõnda wanaaja kommet tähendas, kus päris-
härri õigus pärisorjade üle piiramata, mis põlwe-
st põlwe edasi kestis ilma seaduslikult reglementee-
rimata.

Talupoegadele lubati rõhumise ja ülekohtu wastu
igalpool kaebust tõsta, ifegi kõrgemas õuekohtus.
Kui suur pidi siis talupoegade tänutunne olema
seda riigiwõimu erapooletust nähes, mis seni kõi-
giti puudunud! Muid alles jäeti weel mõisnikkudele
kohuse karistuse õigus, mis üle 3 paari wiisjate
ei mõinud ulatada ning sellegi tarwitamine oli
lubatud „kristlikus alanduses“, kus eel pidi käi-
ma tõstetud maanitsused, hoiatused ja muud teised

korrale kutsumise wiisid. Üldiselt ja ümberlõika-
mataks on tänapäewani arwamine jäänud, et
talupoegade rootsiaegne õigusline seisuford rahul-
dam ja laitmata ning järgnema Wene ajaga wõr-
reldest kaugelt kõrgemal seisnud. Wene aja tulekuga
hakkas talupoegade käekäik kiiresti ja kohutawalt
langema, mispärast 1816.—1819. aastaid pikalisi
paranemise aega tarwitas.

Tähtsamaks Rootsi valitsuse teenujeks õigus-
mõistmise alal tuleb pidada profuratuuri sisse-
seadmist kohtudes 1630. aastal, millega tulewase
kriminaalkohtupidamise edaspidine käekäik terwete
aastasadade peale ette ära näidati, sest senini oli
see puudunud. Profuratuuri asutamist nõudis
tõrgele järjele jõudnud kohtupidamise wiis, mis
nõuab, et süüdistus olgu awalik ning warusta-
tud kaelakohtu seaduse põhjaliku tundmisega. Est-
algul ei olnud küll profuröör, ehk selleaegse nime-
tuslega Commissarius Fisci, mitte awalik kaebaja
kõrgis kuritegudes, waid ainult neis, mis ameti-
aladel jündinud ja millede süüdistus igapäewasest
kuritegudest keerulisem. Üldiselt pealekaebajateks
said profuröörid mõnikummend aastat hiljem,
kui riigis nende arwu suurendati ja kuritegemuse
wastutuses seisjate wahed kaotati.

Et süüdlaste wastutusele wõtmise igalpool
ühewiisi ja korralikult sünniks, selleks pidid maa-
walitsejad, kindral- ja fimiilkubernerid sarnaseid
isikuid ametisse seadma, kellele üllesandeks oleks
kuritegusid algusest peale üles wõtta, neid esialg-
selt uurida, nende käigu üle selgusele jõuda, see
materjal kirja panna ning protokollid sellele edasi
jaata, kes ameti poolest kohtus awalikuks peale-
kaebajaks määratud, s. o. profuröörile, protokollidest
aga aratirjad kubernerile ehk maawalitsejale.
Esiteks toimetati seda eeltööd senised alamkohtu-
nikud, endised orduaegsed wogtid ehk nüüdsed
alamkohtunikud (Niedergericht) ja siin on nende
protsesside algatajate alguslähetoht, mida meie
praeguse aja poliitsei protokollide kokkuseadmise ja
edasitoimetamise kujul näeme.

Kubernerid ehk maawalitsejad pidid sealjuures
hoolega walwama, et kuritegude ülsemõitjad oma
kohut hoolega täidaksid, et kuriteod kaotki ei läheks
ja et ametnikud meelega ehk mõne muu kõrwalise
mõju wõi hooletuse tõttu oma kohuseid kuritegijate
kasuks ei unustaks. Kroonu fiskaalid pidid omalt
poolt kõik sissetulnud teadaanded wastu wõtma,
neid oma ostamist ja jõudu mõõda täiendama,
kohtule edasi andma ja omalt poolt kõik tegema,
et käsitatawast materjalist otjus wälja kujuneks
kuritegija karistamiseks. Fiskaalide lohus oli ko-
hustatud kõik asju järjekorras edasi ajama ilma
seisjate wahede ja muude asjaolude peale waa-
tamata, kiirelt ja ilma wiivitufeta. Peale otsufe
tegemist teatas sellest fiskaal maawalitsejale, kes
otsufe oma ametnikkude laudu lastis täide jaata.

Ettevõtte oja kohta on teateid maakohutude juures asuvate kroonu fiskaalide üle (praegused profurööri abid). Nende hooletis oli avalik süüdistus, kui rifutud kroonu kasud, sissetulek ehk autoriteet, ujupühadus ehk üldine julgeolek, nimelt ka kõigi kuniinglikkude kästude ja määruste täitmata jätmine. Kohtufiskaalidele määratud tasuks üks kolmandik trahviummadest nendes profesfides, mida nemad algatanud, et sellega neid virgutada enam ja enam asju algatama. See tõmbas edaspidi fiskaale itka rohkem ja rohkem kuritegusid jälgima ja nende tegemus kasvab automaatselt.

Dr. F. G. Bunge järele sünnib profurööri (Commissarius Fiscii) esimene ülesastumine avaliku pealetaebaja osas Tallinna „Oberlandgericht'is“

1644. aastal mõnede erafaebtuste toetamises ametivõimude vastu viimaste seaduste piiridest üleastumiste tõttu.

Terme esimese tegemuse aasta jookkul astub profuröör üles kohtus kofku 6 lorda, tõstes kaebtust kord palvepäewa riffumises, kord kirku sulgumises, kord kroonufajude kaitsmisel, kord erafaebtuse toetamises mõisnikkude vastu, kes kahjujaaja kallal vägiwalda tarvitamud, kord piiri-afamise tüüdel jne. Rii näeme, et suurem oja professe algatati siiski erafaebtusel, viidi kohtudes läbi ilma profurööri avaliku süüdistuseta ning viimane ilmub kohale üksi siis, kui õiguse ja- lule seadmisel õiguse enese pärast vaja läks.

(Järgneb.)

Kirjadest toimetusele.

„Eesti Politseilehe“ toimetusele.

„R. L.“ nr. 25 — 1919 a. avaldatud seaduse, kaitsferdugete panemise kohta § 10 järgi on rüugepanemise lehtede kokkuseadmine nende laste kohta, kellele rüugeid tuleb panna, politsei peale pandud.

Politseile tekitab nende nimekirjade kokkuseadmine valdades suuri talistujaj ja määratu palju tööd, sellepärast, et sündinud laste üle teadete kogumine on võimalik ainult sel teel, et politsei raiooni ülem peab kõik majad ja korterid läbi käima teadete kogumiseks ja peale selle ei ole võimalik sel teel korraldada nimekirju kofku seada, sest paljud tõrguvad õigeid teateid andmast.

Tähenõutud korraldus oleks soovitav muuta, pannes nimekirjade kokkuseadmise kohustust omava-

litse ajutuste peale, kellele sündinud laste registreerimise ajutused iga aasta juuretunud laste nimekirjad saadavad, mille järgi ka rüugepanemise nimekirjade kokkuseadmine ilma raskusteta toimeatu- tud võib saada.

Samuti oleks soovitav, et politsei, valdades, jaats vabastatud „R. L.“ nr. 148/149 — 1922 a. avaldatud juhatuskirja maksuõlgade sissenõudmise kohta p. 3 järgi peale pandud kohustusest maksuõlgniku kuulutamiseks, et viimane kohustatud on kuu jookkul võõlga ära tasuma.

Õgajuguste kuulutuste, teadaannete, kohtututsete jne. kodanikkudele kättetoimetamine ja teadete kogumine valdades tuleks wallawalitjuse peale panna, kellel iga külas käfjalad ehk kümnitub juba olemas.

R. R.

Ametlik osa.

Siseministri päewakõhuga 26. maili j. a. nr. 18 piirivalwele.

Avaldatud teadmiseks ja täitmiseks Wabariigi Walitjuse otsus 16. maili 1923 a.

Wabariigi Walitjuse poolt 20. sept. 1922 a. was- tawõetud otsuse — asutada siseministeeriumis piiri- walwe walitjus — täienduseks otustada:

1) Iseiseiswa piirivalwe korpuse seaduse § 288 p. 5 ettenõhtud osakonna ülema (komandir otdela) õigused anda piirivalwe jaoskonna ülemale ja panna tema peale sama korpuse seaduses ettenõhtud osakonna ülema (komandir otdela) kohused.

2) Iseiseiswa piirivalwe korpuse seaduse § 288 p. 6 ettenõhtud jalga ülema (otrjadnõi ofitser) õi- gused anda piirivalwe raiooni ülemale ja panna

tema peale sama korpuse seaduses ettenõhtud jalga ülema (otrjadnõi ofitser) kohused.

3) Iseiseiswa piirivalwe korpuse seaduse § 288 p. 7 ettenõhtud jalga wahtmeistri ja waltweebli (otrjadnõi wahmistra i feldsebelja) õigused anda piirivalwe kordoni ülemale ja panna tema peale sama korpuse seaduses ettenõhtud posti wanema (natshalnik posta) kohused.

Siseministri ringkiri

5. juunil j. a. nr. 598 kõigile ministeeriumitele.

Siseministeeriumi poole pööratakse ühest poolt ettepanekutega ruumide rekvireerimiseks, teiselt poolt aga paluavad rekvireeritud majade omanik- tud rekvireerimise lõpetamist.

Sel puhul teatab sifeministeerium, et ruumide rekwiisitsioonid võisid ette võtta vastavate sõjaajal maksimate seaduste ja määruste põhjal ainult sõjaajal. Sõda lõppes aga veebruarikuul 1920 a. Venemaaga rahulepingu allakirjutamisega. Sõja lõppemisega kadus ka alus ruumide rekwiisitsioonide ette võtmiseks eespool tähendatud korras, nagu seda muuseas seletatud ka Riigikohus (Riigikohtu administratiiv osakonna toimetis nr. 27 — 1922 a. — Anna Apfiti ja Helene Sadomsky kaebuse asi rekwiireerimise ja kahjude hindamise peakommissjoni otsuse peale). Kuumid võib praegu, rahuaajal, rekwiireerida ainult üüriseaduse § 5 („R. T.“ nr. 112 — 1921 a.) ja sõjaväeosade ja asutuste alla võetud ruumide üüriseaduse § 5 („R. T.“ nr. 94 — 1922 a.) ettenähtud juhtumistel ja korras, kuna aga ainult sõjaajal maksimate seaduste ja määruste põhjal kordajaadatud ruumide rekwiisitsioonid ühes sellega ka rekwiireeritud ruumide tarvitamine sarnasel rekwiisitsiooni alusel tulevad lõppenuteks tunnustada.

Sõjaaegsete seaduste ja määruste põhjal rekwiireeritud ruumide edaspidine kasutamine võib sündida üüri, sõjaväeosade ja asutuste alla võetud ruumide üüri ja teistes vastavates seadustes ettenähtud alustel.

Administratiiv asjade peavalitsuse ringkiri 30. maist j. a. nr. 462 kõigile maakonnavalitsustele ja linnade ning maakonna politsei ülematele.

Täienduseks ringkirjale 11. maist j. a. nr. 462 teatab administratiiv asjade peavalitsus eelarvamiste arahoidmiseks, et ringkirjas tähendatud dokumentaalsete tõenduste ei tule nõuda isikutunnistuse väljandamise juures isikutunnistuses vastavas lahtis märkimiseks, kus isik kogukondade või seisustite asutuste hingekirjades seisib või seisab, sest nagu ringkirjas nr. 462 tähendatud praegused seadused kogukonna asutuste poolt kodanikkude hingekirjade pidamist ei nõua, mis pärast tarvilik et ole isikutunnistuses neid andmeid ära märkida ja selleks dokumentaalsete tõenduste nõuda.

Niisugustel juhtumistel aga, kus isikutunnistuse väljandamise juures kahtlus tõuseb isiku kodakondsuse kohta, kes end kodakondsuse seaduse § 1 järel Eesti kodanikuks loeb, on kodakondsuse tõestamiseks niisugused dokumendid tarvilikud.

Administratiiv asjade peavalitsuse ringkiri 4. juunil j. a. nr. 229 kõigile linnade, maakonna- ja raudteepolitsei ülematele.

Kodakondsuse maksuseaduse nr. 11 („R. T.“ nr. 23 — 1921 a.) põhjal on isikud, kes soovitavad Eesti Vabariigi kodaniku õigusi omandada, kohustatud riigikassja arvele (riigikassja arvele) maksta ühekorde maksu ja kviitungi teadaande,

mis maakonna või linnavalitsusele sisse annavad, juure liigama.

Et teatud juhtumistel nõutakse kodakondsuse maksu politsei kaudu sisse, on politseiasutused, selle asemel, et tähendatud maksu riigikassja arvele maksta ja kviitungi raha äradiendamise kohta sifeministeeriumile saata, raha ministeeriumile edasi saatnud eht seda Eesti Panga osakonnadesse harilikul viisil sisse makstes, oma tulude aruandes arvestanud, mis aga ei tohi sündida. Ülemalnimetatud seaduse ja herra sifeministri korralduse 11. detsembrist 1922 a. põhjal tuleb juhtumistel, mis kodakondsuse maksu politsei kaudu sisse nõutakse, arvestada „üleminevate summade“ all ja sisse maksta riigikassja arvele ning kviitungi sifeministeeriumile saata. Iga kuulistes tulude aruannetes seda raha arvestada ei tule, vaid ainult aruande teisel küljel teha vastav märkus summade kohta, mis arve tunnustel üleminevate summade all läbi käinud.

Politsei peavalitsuse ülema päevatafuga

3. juunil 1923 a. nr. 32.

Raudteede politsei Valga jaama raiooni ülemale Kristjan Wisnapuu'le määratud autasu ükstuhar marka energilise tegemise eest, mille tagajärjel riigiraudteelt varastatud ehitusmaterjal sai ülesleitud ja margad tabatud.

Raudteede politsei Antsla jaama kordnik August Sammel'ile määratud autasu kahtuhar marka energilise tegemise eest mitmekordse murgavarga tabamisel ühes varastatud asjadega.

„Riigi Teataja“ nr. 76—78 sifju.

Nr. 76. Otsus Mikitamäe valda Mäe wallats ümber nimetada. — Sundusliku määruise, korstnapühkimise kohta Valgas, muudatus. — Riigikogu juhatus teadaanne II Riigikogu valimiste tagajärge üle. — Riigikogu juhatus teadaanne II Riigikogu kokkutsumise üle. — Seletus tarvitajateühjusest liikumasolevate hoiu summade ja jooksvate arvete %% pealt riigimaksu ta sumise asjus. — Kuresaare linnavalitsuse teadaanne suvitusmaksu kohta. — Teadaanded E. W. kodakondsusest lahtunute üle. — Posti peavalitsuse teadaanded.

Nr. 77. Dienus. — Riigi korralduste tulude nomenklatuur 1923 a. — Wab. Wal. otjus sõjaliste teenuste eest Wabaduse Risti annetamise kohta.

Nr. 78. Raudteede ja weeteede otseühenduse meotariif nr. 2. — Sunduslikud määruised tödaja kohta leiwatüpetamise, pagari- ja konditri-tähtsöödadades, jalgrattasõidu, supeluskoha ja aja ning suvitusmaksu määrade ja maksimise korra kohta Narooma-Jõesuu alewis. — Sunduslikud määruised Tapu alewi elektrijaamast wooluandmise kohta. — E. W. kodakondsusest wabastatud isikud. — Nimetused.

Nr. 79/80. Määrus liitrohtude ja doseeritud preparaate sisseweto kohta. — Sissewetois lubatud liitrohtude ja doseeritud preparaate nimekiri. —

Apoteekide rohuhinna kirjade osaline muudatus ja täiendus nr. 3. — Sundmäärus restoraaanides ja einelaudades alkohoolsete jookidega kauplemise kohta Mõisaküla alewis. — Rimetus, ametisse määramised, ametist wabastused. — Diskeoheste maksude peawalitstuse

teadaanne tempelmaksu asjus. — I, II ja III jst. töökaitse komisjari ringk. kinnitussameti otsused töökaitse komisjari päewapalgaga ja rawitsemise taru-normide kohta. — Saadapäewad Pikaajal, Patajala wallas. — Posti peawalitstuse teadaanded.

Küsimused ja kostmised.

Nr. 1294. Jst. ülem J. L. Küsimus. Kas võib politsei jaostkonna ülem oma korteris asuwat ametlist telefoni ka oma isiklikeks kaugekõnedeks, peale töötundide, tarwitada, kui tema nende kõnede maksu telefoni keskjaamale omast taskust ära ta-

sub (sest keskjaam määrgib liikide järele kõid kõned üles ja saadab ühes arwega kuu lõpul tarwitajale kätte).

Wastus. Telefoni võib erakõnedeks tarwitada, kui see mitte ametlise kõne nime all ja riigi kulul ei sünni.

Mitmesugust.

Mängupõrgud.

Kriminaal-kommissar Ernst Engelbrecht, Berliinis.

Kell 2 õõsel, kibe külm ja lumisadu. Üksikult seisab Eliabethi tänaval Aleksandri passajhi ääres mees ja suitsetab. Paistab nagu seisaks ta seal eriti jelleks, et möödaminejatele paberosõide ja sigarite peale tuld pakkuda, sest igauks, kes möödub, astub tema juure ja palub temalt tuld. Ning kõid lähewad sedasama teed edasi, pööravad Kuninga tänavale sisse ja kaowad pilamiisi tihedas, hõljuwas lumetuuis. Omaks isiklikuks lõbuks ei seisja see mees kindlasti mitte, waid tähtis ülesanne seob teda selle kohaga. Kõid need mehed, kes tema juure astu-wad on mängijad, kellele ta lookuräägitud mängu-jõna kätte alla lokaali wõi korterit nimetab, kus käesolemal õõl mängitakse. See abinõu mõetakse tarwitusele ettewaatuse pärast kriminaalpolitsei ees, kes selleläbi alles peale 12 teada saab, kust elukutselisi mängijaid võib tabada. Seest mängu-korraldaja on ettewaatlikult läinud, ta ei wõi oma wõõraid enam täitsa usaldada ja teatab mängu-lõpul ainult selle kohta, kust teada saab, kus järg-mine kord mängitakse. Ja truult rändawad män-gulised sinna, et siis edasi minna sinna lokaali, mis neile kätte juhata tud. Siin mõtawad neid wastu uskehoidjad n. n. „winnatõmbajad“, kes jällegi ai-nult mängu-jõna peale usse awawad. Üks ehk mitu sarnast wahti luurawad wäljas, kuna tojas eraldi waht mõdale alles peale terawat silmitsemist us-awab. Üks wõti jääb ikka seespool luku ette, et usse lahtikeeramist ja mängufeltkonna ootamata tabamist kriminaalametnikkude poolt takistada. Georgi kiriku ja Uue Kuninga tänav ja nende läheduses asu-wad tänowad kubisewad õhtuti samuti mänguklubidest, nagu Berliini läänepoolne õjagi.

Siin, nõnda kui sealgi, võib nende ettewõtjate kohta waewalt eeldada, et nende südametunnistused puh-tad on. Nad on suuremalt osalt endised kuritegijad, kes elukutseliste wõlemängijatega kokku mängiwad ja kasud pooleks jagawad ja oma mängu-wõõraid kõigi kunstreeglite järele põhjalikult „kooriwad“.

Kuna paremates, igatahes aga elegantsemates mänguklubides Berliin-Läänes peajasalikult ecarté, pokeri ehk baccarati eelistakse, mängitakse wile-tsamates mängupõrgutes „Sileesia loojimist“ ehk „minu tädi, sinu tädi“. Nii mitmekesised kui mängud, nõnda ka sarnased on üksteisele üldiselt mängust osawõtjad. Kõid nad on oma kirgede or-jad ja kõigi hingedes elab aimult üks mõte, „suurt lõõki teha“ ja hästi palju raha wõita. Elukutseline mängija kui ka niisugune, kellele mäng elu-tarwiduseks saanud, on enamasti alawäärtsiline inimene. Temale ei ole midagi püha; nii kuidas ta ühe tunni jooksul oma ja oma perekonna waran-duse ära mängib, toob ta ka oma ja perekonna au filmapilgutamata mängukuradile ohwriks; ta on walmis kuriteole, et aga oma õnnetut män-gukirge rahuldada.

Kriminaalstatistika näitab, et paljudel juhtumistel kuriteo kui ka enesetapmist põhjust juft selles õnnetus kires tuleb otsida. Ja kui mitmete perekondade kurbmängude aluseks on mängukirg olnud.

Kõigil neil mitmekesistel määrustel ja korraldustel on sama wähe korda läinud mänguhullustust waigistada, kui kriminaalpolitseil, kes igal õõsel ar-wuta mängufeltkonnad laiali ajab, et neid järg-misel õõl kufagil mujal jellesama töö pealt tabada.

Kaske on see töö ja tõesti imestamiswäärt see kannatus ja energia, millist kriminaal-politsei üles-

nätab oma ülesande täitmisel, sest iga päew kasvavad uued mänguajutused, nagu seemed maa sees. Kord mängitakse kulgijil awalikus joogikohas, kord eraforteris. Kerge waewaga teenistus meelitab, ja ettevõtja kannab hea meelega wäikejed tulud, mis äri- ga seotud, sest kissetulekatab seda mitmewõrra. Sisjetulekud mängust peawad kõik need, kuld, kama, mis tekivad lokaalt üürist, uksehoidjate, sissimeelitajate ja igasuguste teiste „ufaldusmeeste“ tasurahadest.

Nii nagu öölokaalis, on ka mängukubis tubli uusewaht nõuetaw, kes harilikult kinnise ukse taga seisab ja mängufeltstonda kriminaal-politsei kutsutama külastäigu eest kaitsema peab. Ja harilikult läheb see talle ka korda mängijaid õigel ajal hoiatada, vähemalt mõni minut ennem, ja selle lähiteise aja jooksul peawad kõik mängujäljed ära pühitud saama. Sisjetungija kriminaal-politsei tabab siis pealtnäha täitja ilmsüüta daamide ja härrade feltstonna, kes juure huwiga muusikalistele ettekannetele andub. Kaardid, arvestamised, rahamärgid ja muud mänguatribuudid leiduwad pärast ahjudes, kappides, sohwa wedrudes ehk ka lahtikangutatud põrandalaudade all ning mängijate taskust. Harilikult on mängukubiga ka sõdgi-joogiettevõtte seotud, mis harilikult mängu ettevõtja ehk korteri omaniku käes, ehk jälle saab mängu ettevõtja poolt wälja renditud. Selle järele kuidas ettevõtte suurus ja klass, nii on ka mängijate kõhu ja kurgu

eest hoolt kantud ja, nii imelikult kui see ka kõlab, wäga harwa kõrgemate hindadega, kui harilikult restoranides.

Kriminaal-politsei teeb mängijate elu tõesti hapuks. Dotamata ilmub ta nende mänguõhtutele ja wiib kõik: mehed ja naised ühes mänguriistadega ja mängulaudadega „Aleksi“ juure (politsei presiidiumi asub Aleksandri platsil). Aga kõik need pahandused, tundide kaupa istumine politsei presiidiumi saalis ei awalda mingit mõju nende inimeste peale. Waewalt lahti lastud, koguwad nad endid uuesti, et segatud mängu jälle jätkata. Samuti on ka juhtumisi, kus ühe öö jooksul mõni mängufeltstond kolm korda laiali aetakse, trehwar mängijate seas ka sarnaseid isikuid, kes küll jada korda mängu pealt tabatud ja politseisse talutatud on, kuid kes oma õnnetust kiiresti fiiski loobuda ei suuda.

Ka kõige tublim kriminaal-politsei ei suuda mängu sootumaks ära kaotada, kuid politseil tuleb vähemalt selle eest hoolt kanda, et see mänguhulustus, mis peale sõda maad wõtnud, vähemalt nendesse piiridesse saaks tagasi surutud, millistes mängimine oli enne sõda. Mängutaudi laienemisele piiri panna võib ainult kriminaal-politsei wäsimata töö ja energia. Wähetegi saawad sel teel paremad elemendid mängijate seas kõigi nende pahanduste läbi, mis seotud arreteerimisega, politseisse wiimisega jne. ära kohutatud ja mängukuradi eest kaitstud.

Wäljaandja: **Toimetuskommisjon.**

Wastutaw toimetaja: **C. Maddison.**

Regelil toimetaja: **K. Rogermann.**

Kuulutused.

Tunnistatakse maksuwusetaks järgmised tunnistused:

- Vin smann**, Johannes Tõnu p., referwitunnistus, w. a. 1. jalaw. polgu ülemalt 21. 5. 20 a. nr. 8794. (2342)
- Kiilaspea**, Anton, hobusepafs, w. a. Wiljandi l. pol. jsk. 17. 12. 20 a. nr. 268. (10400)
- Sild**, Robert Abrami p., isikutunnistus nr. 1484 ja referwitunnistus nr. 7792. (13758)
- Sõgi**, August, sõjawäest wab. tunnistus. (13759)
- Kiik**, August, sõjawäest wab. tunnistus. (13760)
- Laurison**, August, referwitunnistus nr. 1215. (13761)
- Rndus**, Ernst, hobusepafs. (13764)
- Puff**, Aleksander, referwitunnistus nr. 4875. (13762)

- Laurison**, August Jüri p., referwitunnistus nr. 9394. (13763)
- Jalal**, Richard, sõjawäest wab. tunnistus. (13765)
- Riiska**, Gustaw Gustawi p., lasteriistatunnistus, w. a. Tartu maak. pol. ül. 13. 12. 21 a. nr. 2601/8336. (10926)
- Wassil**, Hugo Jüri p., sõjawäest wabast. tunnistus, w. a. Kuuperjanowi part. polgu ülemalt 16. 9. 20 a. nr. 985. (10931)
- Mägi**, Jaan Joosepi p., isikutunnistus, w. a. Wao wallawal. 17. 8. 22 a. nr. 4711, ja Ratwere postkontorist w. a. 3. 1. 23 a. Katta Mägi nimele postitihed — 10.500 m. peale. (11344)
- Heinonen**, A., peatusluba nr. 9245, w. a. Harju maak. pol. ülemalt. (11595)
- Sauer**, Friedrich Karli p., sõjaw. wab. tunnistus, w. a. Tall. Wähipataljoni ülemalt 22. 12. 20 a. nr. 9559. (12061)

U nd r i t s, Otto Hendriku p., sõjaväest wab. tunnistus, w. a. 1. Katja rügemendi ülemalt 8. 4. 20 a. nr. 2661, ja isikutunnistus, w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 18. 5. 20 a. nr. 11024. (12061)
P e p p i k, Johannes Teena p., sõjaväest wab. tunnistus arstlike komisjoni otsuse põhjal w. a. Katja rügemendi ülemalt nr. 4147. (12061)
U m o s, Arnold Jaani p., isikut., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 1. 6. 21 a. nr. 13142, ja sõjaväest wab. tunnistus, w. a. Soomusrong nr. 2 ülemalt 1921 a. nr. 89. (12063)
E l p a s, Alfred Gustawi p., isikutunnistus, w. a. ainult Tartus elamiseks Tartu I. pol. 3. jsk. 11. 11. 21 a. nr. 689. (12063)
J a l a s k a s, Woldemar Gustawi p., isikutunnistus nr. 1377 ja sõjaväest wabastamise tunnistus nr. 124/917. (12237)
T o m i n g a s, Alfred Gustawi p., sõjaväest wab. tunnistus nr. 6993, w. a. Harjumaa rahwawäe ülemalt 31. 3. 21 a. (12238)

Tunnistatakse maksusetaks järgmised isikutunnistused;

P u s k o f f, Johannes, w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 1920 a. (13437)
N a m i s e p p, Roman, w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 1921 a. nr. 6877. (13438)
J o h a n s o n, Julie, w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 1. 6. 20 a. nr. 11294. (13439)
M ä d a m ü r k, Arnold, w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 4. 9. 22 a. nr. 303. (13440)
P a s s a u, Rosalie, w. a. Tall. I. pol. 2. jsk. 5. 4. 21 a. nr. 652. (13441)
W i l l m a n n, Marie, w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 11. 12. 19 a. nr. 3257. (13442)
K e e p s, Piisa, w. a. Tall. I. pol. ülemalt 31. 1. 20 a. nr. 2941. (13443)
P a w e l, Anna, w. a. Tall. I. pol. 6. jsk. 4. 1. 22 a. nr. 10014. (13444)
B o r o w k o w a, Rudmilla, w. a. Tall. I. pol. 5. jsk. 11. 12. 19 a. nr. 2719. (13445)

B e r l i n, Helene. (13446)
K o r j u s, Oskar, w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 26. 11. 19 a. nr. 1115. (13447)
W e n t s e l, Hans, w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 12. 1. 20 a. nr. 6011. (13448)
K e i s, Olga, w. a. Narwa I. pol. ülemalt 2. 5. 22 a. nr. 28497. (13449)
P e t e r s o n, Aleksander, w. a. Tall. I. pol. 3. jsk. 18. 6. 21 a. nr. 14169. (13450)
H e i n r i c h s, Karl-Herbert Franz p., w. a. Eesti Wabariigi Konsulilt Riias — 8. 3. 21 a. nr. 1081/8. (13560)
J w a s k, Johan Jakobi p., w. a. Bertora wallawal. 14. 5. 20 a. nr. 778. (13624)
J e e r e t, Marie Mihkli t., w. a. Waabina wallawal. 28. 2. 20 a. nr. 574. (13622)
S a a r i k, August Meose p., w. a. Sõmerpalu wallawal. 8. 12. 19 a. nr. 70. (13621)
W i p s, Ernst Peetri p., w. a. Hummut wallawal. 29. 12. 19 a. nr. 676. (13715)
S u l t s, Jaan Hansu p., w. a. Aidu wallawal. 13. 1. 20 a. nr. 192. (13716)
W i s n a p u u, Johan Widriku p., w. a. Kuigatfi wallawal. 5. 10. 20 a. nr. 1044. (13714)
P l e e s i k, Hans Hansu p., w. a. Saapalu I. pol. jsk. 3. 12. 19 a. nr. 1216. (13954)

Kuulutus.

Tartu maakonna politsei 3 jaoskonna ülem kuulutab sellega, et 15. juunil 1923 a. kell 10 e. l. saab Elwas jaoskonna kantslei juures Teodor Tobber'i päralt olew kaheraudne jahi püss nr. 5681 kal. 16, mis 1000 marga peale on hinnatud, enampakkumise teel otsekohe wäljamaksetawa raha eest ära müüdad. 190 marga isikumaksu nõude tasuks Walguta walla hääks ja peale selle täite kulud.

Müüdaw warandus on oksjoni päewal sealsamas näha.

Ostjal peab laskeriista hoidmise luba ettenäidata olema.

Elwas, 28. mail 1923 a.

nr. 953. II

Tartu maak. politsei 3. jaoskonna ülem: SARAP.

Kaubamaja

J. Puchk & Pojad

Tallinn, Pikk tän. nr. 55.

Telegrammid: Puhk-Tallinn.

Telefon: 15-84.

Ameerika nisupüül, suhkur, rukkijahu, heeringad, sool, seebikiwi jne. jne. jne.

- - - Müüakse ainult jällemüüjatele. - - -

61254

Tallinna linna politsei ülem annab seega teada, et

Tallinna linna politsei 4 jaoskonna ja reserwi ülemate kohad

wabad on ja et isikud, kes soovivad ülalnimetatud kohtadele kandideerida ja tingimistele wastawad, wõiwad sellekohase kirjaliku soowiawaldusega ühes wastawate dokumentide ja eluloo kirjelduse juurelisamisega Tallinna linna politsei ülema poole kuni 15. juunini 1923 a. pöörata.

Kandideerida wõiwad ka politseis teeninud isikud. Palk 10.800 mrk. kuus.

Tallinnas, 1. juunil 1923 a.

Asut. 1906 a.

Asut. 1906 a

M. Josselow.

Suur Karja tän. nr. 12.

Soowitab omast ärist suures wäljavalikus kõiksugu manufaktuur kaupu ning naisterahwa ja meesterahwa walmisriideid.

Inglismaa wihmakuubede wabriku Manchesteri esitaja Eestis.

M. Josselow.

Suur Karja tän. nr. 12.

Asut. 1906 a.

Asut. 1906 a

16908

SHOKOLAAD

«Renommeé»

A.-S. „RENOMMÉE”

WABRIK - VOOLTA TÄN. NR. 3

Kontor - Vana Viru tän. nr. 13.

Kõnetraat 16-72.

TALLINN

13688

KINNITUS AKTSIA SELTS EESTI LLOID

PEAKONTOR TALLINNAS

PIKK TÄNAW 28.

KÕNETRAADID: 6-24 ja 17-03.

TULE-, ELU-, ÕNNETUSJUHUSTE JA WEOKINNITUS

KINNITAGE OMA WARANDUST JA ELU,
KUNNI WEEL AEGA ON!

14206

R. Wolf'i lokomobiilid selswad, weetawad ja isesõitjad 3—800 PS patent küllastud ja ülekuumendatud auruga kõiksugu tööstuse ja põllumajanduse otstarbeks.

R. Wolf'i rehepeksumasina 3—20 PS 4- ja 5-kordse tuulepuhastusega on meie maa nõuetele wastawalt ehitatud, sellepärast nõuawad neid praegusel ajal kõik põllumehed ja töösturid.

Weipert'i gööpliga rehepeksumasina on põllumeeste poolt väga otsitud.

Heiligenbeil'i sahad on ainsad, milledega meie suur- kui ka wälke-põllupidajad rahul on.

Massey-Harris originaal Ameerika ja „**Hawa**“ süsteem Deering wilja- ja heinaniidumasina on kerged ja wastupidawad.

DWF kuulilaagrid ja teraskuulid.

Alaline suur ladu: raua, terases, plekkides, katuse- ja seinapappides, katusetõrwa, põllutöö ja teistes masinates, ehitusmaterjalides, kõiksugu teras- ja rauakaupades, käsitööriistades, masinarihmades, määrdeõlides jne. Sahaterad, naelad ja wankri-assid walmistatakse omas wabrikus

Kaupmeestele kõige kasulikum sisseostukoht.

A.-S. W. SCHNEIDER & Ko.,

Tallinnas, Wiruwärawa pülestee nr. 19.

14201

Ford sõidu-, weo- ja omnibusautod, Fordson traktorid, Fiat sõiduautod, Laurin & Klement autod, Daag weoautod

Clayton & Shuttleworth lokomobiilid igas suuruses

” ” ” rehepeksu garnituurid

” ” ” aurukatlad

” ” ” naftamootorid

” ” ” traktorid

” ” ” ristikkeina seemne peksumasina

Keigley gaasigeneraatorid ja mootorid. Saekaatrid igas suuruses

Oliver kahehobuse adrad. Randaalid 28 taldrekuga, traktorite jaoks.

Traktorite eriadrad soo, uuemaa jne. kündmiseks, wedruäkked.

Igasugused keemiaained kodumaa tehastele. Toiduaineid nagu: Ameerika nisujahu, suhkrut, riisi jne. peab jookswalt ladus ja müüb wõistlemata hindadega

WÄLISKAUBANDUSE KONTOR

HANS WINNAL — TALLINNAS,

S. TATARI T. Nr. 1.

Kõnetraat 3-42 ja 3-72.

14207